

kaniff Maade uden tilstrækkelig at tage Hensyn til, hvorledes de reale Forhold hos os ere. Jeg foretrekker netop den historiske Udvikling, vi have havt. Der blev nævnt sidst, da Forhandlingen blev ført, at Reventlow og Bernstorff vare Mænd, som havde en anden Mand end den, der raader i Nutiden, men jeg skal dog tillade mig at bemærke, at efter min Opfattelse forlader man netop det, som var særegent for disse to Mænds Bestræbelser, nemlig at, hvor de stodte paa et indgrovet, haardnakked Onde, som kun kunde afløses ved en dristig Optraeden og ved ikke for ængstelig at se til den ene eller den anden Side, der traadte de dristig op, men overalt, hvor de gif frem, gif de frem med Maadehold, og hvor de kunde, bevarede de Kontinuiteten og undgik at frænte alle berettigede Faktorer, særlig Eiendomsretten og de mange personlige Baand, som ellers maatte overstyres. De traadte altsaa op med Varsomhed, saa at medens Stavnbaandet blev ophævet, og Udfikstningen blev iværksat paa en ganske anden Maade end hidtil, og Segnsvæsenet blev ordnet, blev der samtidig forsøgt en lempelig Overgang fra det gamle bestaaende Hovet til en ny Tid. Vi have jo endnu Hovet, og det er det bedste Bevis paa, at man dengang netop traadte op med en langt større Forsigtighed og sagde, at det er bedre for Samfundet i det Hele og for Landets Udvikling, at Udviklingen sker paa en saa lidt forbitrende Maade som muligt for de Mænd og de Samfundsklasser, der nu engang ere vorede op under de og de givne Forhold. Det, som jeg har fremhævet, og som Andre have fremhævet, er netop det, at der ikke foreligger nogen Nødvendighed for at gribe til saadanne Midler som Masseexpropriation og tvungent Salg. Naar det ærede Medlem tillige henvendte Ordet til det ærede Medlem fra Hjerteminde (N. Andersen), da ligger der ikke stor Vægt paa det Spørgsmaal, hvorvidt Gaardeierne, om jeg maa bruge dette Udtryk, have bygget for flot eller ikke; men det forekommer mig dog at være en Bemærkning, der indeholder en overordentlig Sandhed fra det ærede Medlems Side, at naar man foretager pludselige og massevisse Overgange fra et Brugsforhold til Eiendomsforhold, faaber man med Et en Mængde Giere, som nødvendig begaa endel af de Synder, navnlig økonomiske Synder, som en Gier altid er udfat for. Netop naar hele Samfundsklasser eller større Samlinger af Mænd pludselig gaa over fra en Stilling til en anden, er der altid Fare for bunden dermed. So roligere Overgangen kan ske, desto mere undgaar man denne Fare. Det er en Betragt-

ning, som jeg tror, de Herrer ville være enige med mig i, at en stor Mængde af vore Ulykker ere netop skete ved, at Mænd med Eiendomme paa 5, 6 og 7 Tønder Hartkorn have forbygget sig. Det er virkelig blevet et Nationalonde, og meget Saadant vilde ikke have fundet Sted, naar Overgange og Konjunkturer ikke pludselig havde frembragt en Eiendomsfølelse, der er kommen frem i den sidste Generation, medens den ældre Generation har levet paa ganske anderledes lempelige Bilskaar. Men ser derfor ogsaa en dyb Forskjel mellem den ældre Generation, som er angst for at give en eneste Dre for meget ud, og den yngre Generation, som har sølt sig velhavende og derfor ikke er bange for det. Det var blot Overgangen, som det ærede Medlem fra Hjerteminde vilde anbefale at være varsom med, og deri er jeg enig med ham. Naar det af det ærede Medlem for Svendborg Amts 5te Valgkreds (Høgsbro) særlig blev anført, at det aarlige Salg af Fæstegods nu var gaaet ned til 500 Tønder Hartkorn, og at det var Bevis paa, at Sagen var isærd med at gaa istaa, da veed jeg ikke, om det er fremhævet af Andre, efter som jeg ikke har været her tilstede hele Tiden, men det forekommer mig, at man maa fastholde, at en hvilken som helst Art af Bevægelse vil albrig foregaa med den samme Styrke til enhver Tid, og jeg tror at have Ret i at sige, at Grunden til, at der for Diebliffet er en mindre Bevægelse i Retning af Salg af Fæstegods, ligger langt snarere i Utilbøieligheden hos Kjøberne end hos Sælgerne. Der ligger mange Salgsplaner parate med gode Bilskaar, men Kjøberne ønske under de nuværende usikre Konjunkturer, den amerikanske Konkurrence, og Alt, hvad der truer, at se Tiden an. Det Faktum, som det ærede Medlem omtalte, kan derfor ikke anføres som et Bevis paa, at Salg af Fæstegods er isærd med at gaa istaa fra Sælgerens Side.

Ligeoverfor det her foreliggende Spørgsmaal er jeg naturligvis ikke blind for, at til evige Tider radicerede Jordafgifter i visse Henseender kunne være hæmmende for en sund Samfundsudvikling. Det, jeg har paastaet, er for det Første, at naar man vil hævde den Slags Baand, skal man gjøre det loyalt og ikke i en saadan Lov, som gjælder for lange Tider, ja, man kan sige for evige Tider. Hvis man vilde give Debitor, for her at bruge det exakte Udtryk, Ret til at betale med kongelige Obligationer til Pari til evige Tider, ligegyldigt hvad Kurs — jeg vil atter her bruge det tekniske Udtryk — disse Bapirer staa i, hvorledes vilde da, hvis vi tænkte os denne Lov givet i Begyndelsen af Aarhundredet, hvor Statsmagten kort Tid